

Motivointikuva

vertaveli luutarha jalopeura

norsu ulkokultainen omatunto

kadotus jumalanoppi miehulainen

ristinnaulita vanhurskaus kyrkästyä

Agricola loi puhekieltä ja eri kielten käännöksiä hyödyntämällä tuhansia sanoja suomen kieleen, niinpä häntä pidetään Suomen kirjakielen isänä. Agricolan kehittämistä sanoista noin 60 % on edelleen käytössä.

Ymmärrätkö Agricolalta peräisin olevien sanojen merkitykset?

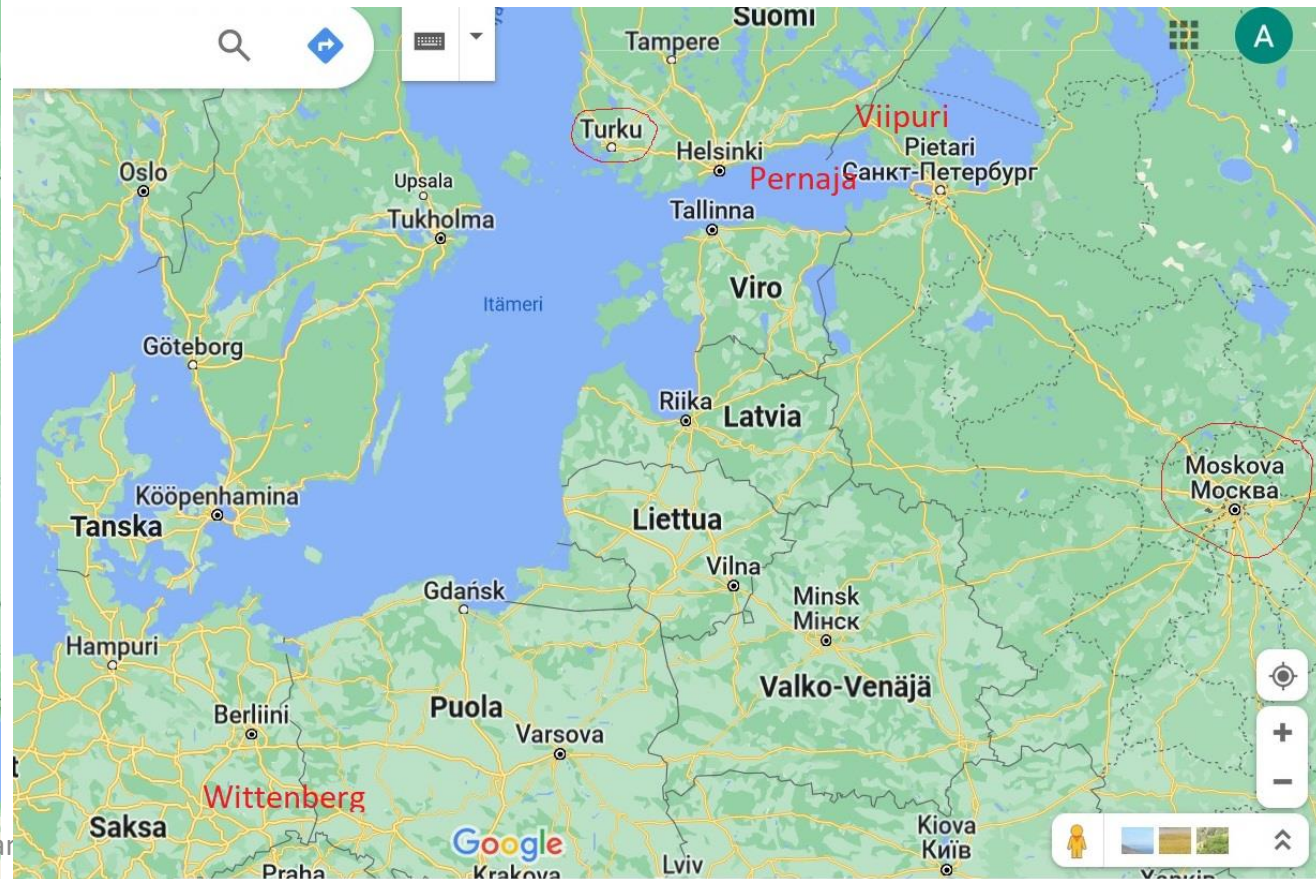
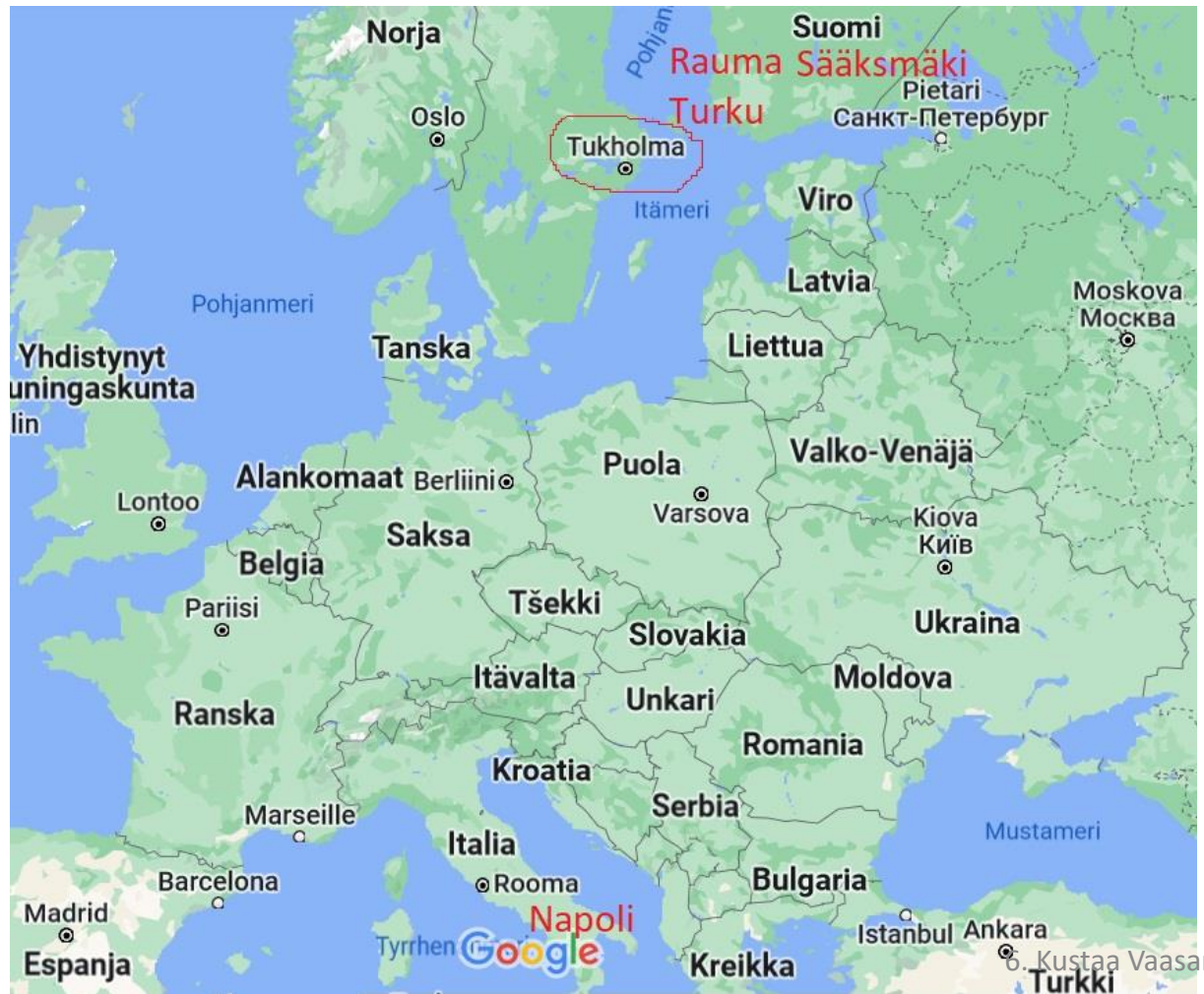
Oikeat vastaukset

- Huom. Osa sanoista on säilynyt Agricolan luomassa muodossa, mutta sanan merkitys ei ole nykyisin kaikille tuttu. Suluissa on tällaisten sanojen selityksiä.
 - vertaveli = ystävä
 - luutarha = hautausmaa
 - jalopeura = leijona
 - norsu
 - ulkokultainen (tekopyhä, teeskentelevä)
 - omatunto
 - kadotus
 - jumalanoppi = teologia
 - miehulainen = nuorukainen
 - ristiinnaulita
 - vanhurskaus (oikeamielisyys erityisesti Jumalan ominaisuutena, ihmisen kohdalla tarkoitetaan Jumalalle kelpaavaa eli Jeesuksen sovitustyön kautta pelastettua)
 - kyrkästyä = närkästyä

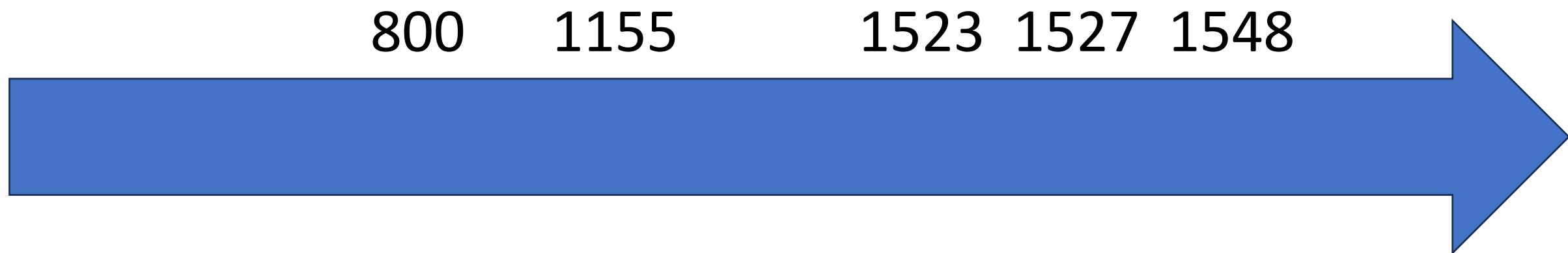
6. Kustaa Vaasan ajan luterilainen kirkko

Ydinsisällöt

Kansainvälinen keskiajan Suomi – piispat Martinus Skytte ja Mikael Agricola

Suomalaisen uskonnollisuuden aikajanaa

Pohjoisen reformaation taustaa

- reformaatio = pyrkimys uudistaa katolista kirkkoa epäkohdista
 - eri puolilla Eurooppaa
 - 1400-luvun lopulta lähtien
 - horjutti katolisen kirkon asemaa
- Kalmarin unioni (Ruotsi, Norja, Tanska) purettiin 1500-luvulla
- Velkaantuneen Ruotsin valtakunnan hallitsijaksi nousi vuonna 1523 Kustaa Vaasa

Kustaa Vaasan uskontopoliitiikka

- Kustaa Vaasa hyödynsi Lutherin ajatuksia katolisen kirkon ahneudesta.
- v. 1527 määräys:
 - Kirkon ”ylimääräinen” omaisuus annettava kruunulle.
 - Evankeliumia saarnattava ”puhtaasti” eli reformaation oppien mukaisesti.

Reformaatio Suomessa

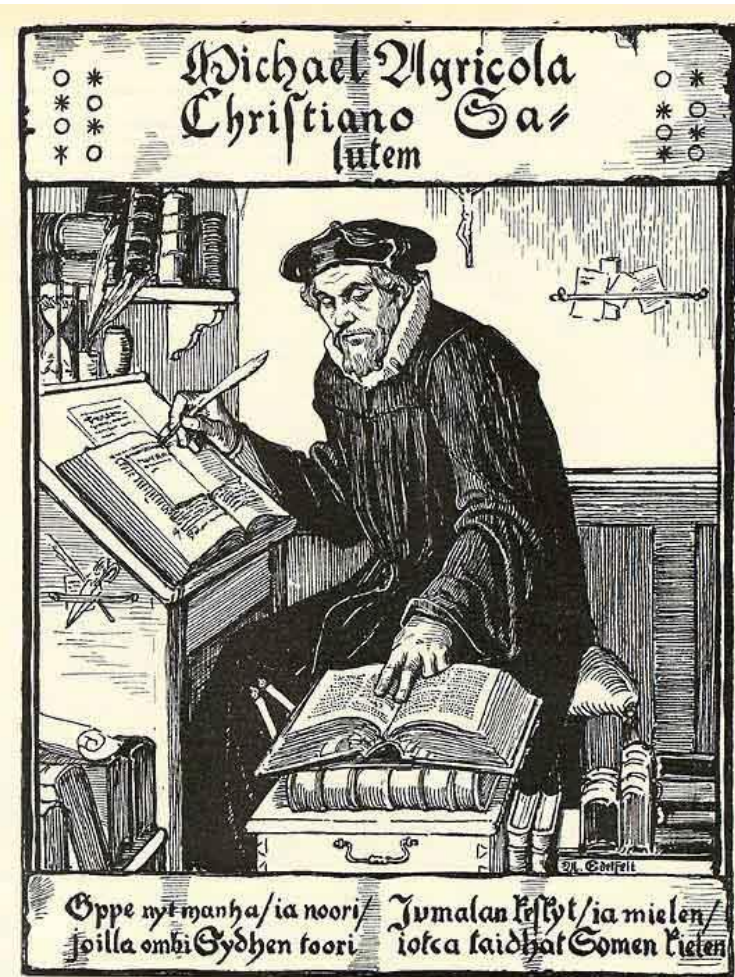
- v. 1536: ruotsinkielinen jumalanpalvelus & lakkautettiin pappien selibaatti ja luostarit
- Turun piispa Martinus Skytte alkoi toteuttaa Kustaa Vaasan käskyjä
- Suomalaisia pappeja kävi opiskelemissa Saksassa → Luther
- Reformaation käytännön toteuttajana Mikael Agricola
- Reformaation myötä syntyivät sekä suomen (1500-luvulla) että saamen (1600-luvulla) kirjakielet

Evangeliumit inarinsaameksi vuodelta 2021.
Kuva: Suomen Piiliasaura

Mikael Agricolan elämäntyö

- reformaation toteuttaja Suomessa
- Turun piispa
- suomen kirjakielen isä
- Uuden testamentin suomentaja (1548)
- rauhanneuvottelija Ruotsin ja Venäjän välisessä sodassa

6. Kustaa Vaasan ajan luterilainen kirkko

Opetusvinkki 2: Kertausta Suomen reformaatiosta

Oikein vai väärin?

1. Luther kävi itse Ruotsissa aloittamassa reformaation.
2. Ruotsin hallitsijoilla oli merkittävä vaikutus Ruotsin ja Suomen reformaation etenemiseen.
3. Kaikki Suomen kirkkorakennukset muutettiin katolisista luterilaisiksi, ja niiden seinämaalaukset maalattiin piiloon valkoisella kalkkimaalilla.
4. Reformaation myötä Turun piispan asema lakkautettiin kokonaan.
5. Suomalaisia pappeja oli mennyt opiskelemaan Saksaan, ja he kuuntelivat siellä jopa Lutherin opetusta.

Oikein vai väärin?

6. Reformaatio oli Ruotsissa ja Suomessa hyvin väkivaltainen ja sotaisa prosessi.
7. Suomen katolinen papisto vastusti ankarasti reformaatiota.
8. Reformaation myötä lakkautettiin Suomen katoliset luostarit ja lopetettiin pappien selibaattikäytäntö.
9. Agricolalle annettiin hallintaan koko Suomen kirkko.
10. Agricola käänsi Raamatun suomeksi.

Oikeat vastaukset

1. Luther kävi itse Ruotsissa aloittamassa reformaation. **VÄÄRIN**
2. Ruotsin hallitsijoilla oli merkittävä vaikutus Ruotsin ja Suomen reformaation etenemiseen. **OIKEIN**
3. Kaikki Suomen kirkkorakennukset muutettiin katolisista luterilaisiksi, ja niiden seinämaalaukset maalattiin piiloon valkoisella kalkkimaalilla. **VÄÄRIN**
4. Reformaation myötä Turun piispan asema lakkautettiin kokonaan. **VÄÄRIN**
5. Suomalaisia pappeja oli mennyt opiskelemaan Saksaan, ja he kuuntelivat siellä jopa Lutherin opetusta. **OIKEIN**

Oikeat vastaukset

6. Reformaatio oli Ruotsissa ja Suomessa hyvin väkivaltainen ja sotaisa prosessi. **VÄÄRIN**
7. Suomen katolinen papisto vastusti ankarasti reformaatiota. **VÄÄRIN**
8. Reformaation myötä lakkautettiin Suomen katoliset luostarit ja lopetettiin pappien selibaattikäytäntö. **OIKEIN**
9. Agricolalle annettiin hallintaan koko Suomen kirkko. **VÄÄRIN**
10. Agricola käänsi Raamatun suomeksi. **VÄÄRIN**